

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",

ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τή Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

● ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ ●

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά τὸ Ἐσωτερικὸ δρ. 29 τὸ χρόνον.
 > 10 τὸ ἑξάμηνον
 Γιά τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. 25 τὸ χρόνον.
 > 15 τὸ ἑξάμηνον.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΝΑΣ ἐφοπλιστής ἔγραψε στό Βιβλιοπωλεῖο Ἐλευθερουδάκη καί Μπάρτ νά τοῦ στείλουνε... δεκαοχτώ μέτρα βιβλία! Δέν ὄριζε ποιὰ βιβλία θῆλει, γιατί φυσικά δέν εἶχανε γι' αὐτόν κανένα ἐνδιαφέρο. Ὁ ἄνθρωπος δέν ἤθελε νά διαβάσει. Ἦθελε ἀπλούστατα νά γιομίσει τή βιβλιοθήκη του. Ἐπιπλο λούσου κι αὐτή, ἐπιπλο λούσου καί τὰ βιβλία. Διψόλε! Ἐφοπλιστές εἰμαστε, μιλιούνια κερδίσαμε, βίλλες κι ἀποκόνητα ἀγοράσαμε, νά μὴν ἔχουμε καί μιὰ βιβλιοθήκη ἀπό μαόνι, γιομάτη μὲ χρυσοδεμένα βιβλία; Ἡ βιβλιοθήκη μας ἔχει ἔξη ράφια, ἀπό τρία μέτρα τὸ καθένα. Μᾶς χρειάζονται λοιπὸν δεκαοχτώ μέτρα βιβλία. Στείλ' τα μας, κ. Ἐλευθερουδάκη! Κι ὁ κ. Ἐλευθερουδάκης, σάν ἔξυπνος ἔμπορος πού εἶναι, θὰ διάλεξε ὅση χρυσοδεμένη σαβούρα θὰ εἶχε στίς ἀποθήκες του, ἀδ' ἀφορώντας γιά τὸ περιεχόμενον τοῦ κάθε βιβλίου καί γιά τή γλώσσα του, τάστησε στό πάτωμα τοῦ μαγοζιοῦ τοι, πῆρε τὸ μέτρο του, τὰ μέτρησε. κι ἅμα βγήκανε δεκαοχτώ μέτρα, τὰ μπαλάρησε καί τοῦ τάστειλε.

Τὸ ἱστορικώτατο αὐτὸ ὄριζε ν' ἀπαθαντιστεῖ στή στήλη τοῦ «Νουμά», γιατί δείχνει, πῶς εὐγλωττα ἀπὸ χίλια ἄρθρα καί κοινωνικὰς μελέτες, τὴ μανταλιτὴ τῆς κερνούργιας πλουτοκρατίας πού δημιούργησε στόν τόπο μας ὁ τελευταῖος πόλεμος. Ὅταν ἀρχίτησαν καί τὰ βιβλία νά ἐχτμοῦνται μὲ τὸ μέτρο, βάλ' του ρίγανη πιά. Μὰ ἔτσι εἶναι. Πρέπει νά ὑπάρχει πιάνο στό σπίτι, κι ἄς μὴ ἔξει κανεὶς μας νά παίζει οὔτε μουζοῦκι, μὰ εἶναι ἀπαραίτητη κ' ἡ βιβλιοθήκη μὲ τὰ διαλεχτὰ βιβλία κ' ἄς μὴν ἔχει διαβάσει ὁ κάτοχός της οὔτε τὴ φυλλάδα τοῦ Μπερτόδουλου.

ΠΑΛΙ γιά καινούριο θρίαμβό του εἰμπορεῖ νά κμαρώνει καί νά περριφανεύεται τὸ Ὑπουργεῖο τοῦ Ἐπισιτισμοῦ. Γιά τὸ θρίαμβο τοῦ ἄσπρου ψωμοῦ. Καί δέν εἶναι μικρὸ αὐτὸ πού ζητάει, νά μᾶς ἀνακουφίσει, καταβάζοντας τὴν τιμὴ του μιὰ δεκάρα—σημερα μάλιστα πού ἡ φτήνεια τῆς ζωῆς ἔχει ἀνεβάσει

τὴν ἀξία τῆς δεκάρας, πάνω κ' ἀπὸ τὴ στεργλίνα ἀκόμα! Ἀδιάφορο τώρα ἂν, γιά νά κερδίσουμε τὴν περιπόθητη αὐτὴ δεκάρα ἀναγκαζόμαστε, ὅσοι ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ ἄσπρο ψωμί, ν' ἀγοράσουμε τὰ περιφήμα φραντζολάκια δεκαπέντε λεπτά τὸ ἓνα κ' ἔτσι νά πληρώνουμε τὸ ἄσπρο ψωμί 4 καί 5 δραχμὲς τὴν ὀκά! Ποιὰ σημασία ἔχουν αὐτὰ τὰ μικροπράματα; Σώνει, στή μονομαχία του αὐτὴ μὲ τοὺς ψωμάδες, νά νικήσει τὸ Ὑπουργεῖο. Τί σημασία ἤμποροῦνε νάχουν οἱ διάφορες μικροσυνέπειες!

ΓΙΑ νά φανεῖ ἡ διαφορὰ τῆς μετάφρασης τοῦ «Δὸν Κιχώτη» πού θὰ σᾶς προσφέρει ὁ «Νουμά», ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ μακαρίτη Σκυλίτη, βάλουμε ἐδῶ ἓνα κομμάτι καί κάμετε μόνι σας τὴ σύγκριση:

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ "ΝΟΥΜΑ",

Τὰ λόγια αὐτὰ, ἀκατανόητα γιά τίς γυναῖκες, καί τὸ παράξενο ὕφος τοῦ ἱππότη μας ἔγιναν ἀφορμὴ νά δυναμώσουν ξκεινῶν τὰ γέλια κι αὐτοῦ τοῦ ὀ θυμὸς· καί τὸ πρᾶμα ἤθελε πάρει κακὸ τέλος, ἂν δέν παρουσιαζόταν ἐκεῖνη τὴ στιγμή ὁ χανιτζῆς πού μὲ τὸ νά εἶναι πολὺ χοντρός, ἦτανε καί πολὺ εἰρηνικὸς ἄνθρωπος, καί πού, βλέποντας ἐκεῖνη τὴν ἀλλόκοτη μορφή ἀρματομένη μὲ τόσο ἀταίριαστα πράματα, ὅπως τὰ χάρουρα, τὸ κοντάρι, ἡ στοργυλὴ του ἀσπίδα κι ὁ μικρός του θώρακας, ἦτανε κ' αὐτὸς ἐτοιμος νά συντραφέψει τίς δεσποινίδες στό ἔξασπασμα τῆς χαρᾶς τους. Ὅμως, μπροστὰ σέ κείνο τὸ ἀρματομένο σιάχτρο, φοβήθηκε, κι ἀποφάσισε νά τοῦ μιλήσει μ' εὐγενικό τρόπο, καί τοῦ εἶπε:

— Ἄν ἡ εὐγενεία σας, ἀφέντη ἱππότη, ζητάει κατὰλμα, ἐξὸν ἀπὸ κρεβάτι (γιατί σέ τοῦτο τὸ χάνι δέν ὑπάρχει οὔτε ἓνα) ὅλα τὰλλα θὰ τὰ βρεῖ ἐδῶ πέρα ἄρθονα.

Βλέποντας ὁ Δὸν Κιχώτης τὴν παπεροσύνη τοῦ δικηκτῆ τοῦ κάστρου (γιατί ἔτσι τοῦ φαινόντουσαν ὁ χανιτζῆς καί τὸ χάνι) ἀποκρίθηκε:

—Γιά μένα, Σενιὸρ Καστελλάνο, εἶναι ἀρκετὸ ὄ,τι καί νάναί, γιατί: σ τ ο λ ῖ δ ι α μ ο υ ε ἴ ν α ἱ τ ᾶ ρ μ α τ α, κ ι ἂ ν ἄ π α ψ ῆ μ ο υ ἡ μ ᾶ χ η κ τ λ.

Ὁ Ξενοδόχος νόμισε πὸς ὁ Ξένος τὸν εἶχε ἀποκαλέσει καστελλάνο γιατί τὸν ἔπαιρνε γιά φυγὸδικο ἀπὸ τὴν Καστέλλια, ἐνῶ αὐτὸς ἦταν Ἀνδαλούσιος ἀπὸ τὰ παρᾶλια τοῦ Σάν Λουκάου, ὄχι λιγότερο κλέφτης ἀπὸ τὸν Κάκο κ' οὔτε λιγότερο χωρατατζῆς ἀπὸ ἓνα σπουδαστή. Τοῦ ἀποκρίθηκε λοιπὸν:

—Τότες, ἄρχοντά μου, θάναί: β ρ ᾶ χ ο ς σ κ λ η ρ ὸ ς ἡ κ λ ῖ ν η σ ο υ, κ ι ὁ ὕ π ν ο ς σ ο υ α ἰ ὠ ν ι α ἄ γ ρ ὄ π ν ι α. Κι ἂν εἶναι ἔτσι, μπορεῖς νά ξεπεξέψεις, καί νάσαι βέβαιος πὸς ἐδῶ θέλει βρεῖς εὐκαιρία κ' εὐκαιρίες νά μὴν κομπηθεῖς, ὄχι μιὰ νόχτα, μὰ ὡς κ' ἓνα ὀλάκερο χρόνο.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ι. ΣΚΥΛΙΤΣΗ

Οἱ λόγοι οὗτοι, πρωτάκουστοί εἰς τὰς κόρας ἐκεινας, καί ἡ ὄψις τοῦ ἱππότη, ἐδιπλασίασαν τοὺς γέλατους, ὅστε ὁ Δὸν Κιχώτης ἔχανε τὴν ὑπομονήν, ὅτε ἔφθασε κατ' εὐτυχίαν ὁ Ξενοδόχος, παχὺς τις Ἀνδαλούσιος ἐκ τῆς παρελίας τοῦ Σάν Λουκάου, ἀγχίνους

ὅμως ἄνθρωπος, παμπόνηρος κλέπτης, καὶ διαβολώ-
τερος μαθητοῦ. Καὶ αὐτὸς δέ, ἅμα ἰδὼν τὴν ἀλλόκοτον
μορφὴν τοῦ τεθωρακισμένου εὐπατριίδου, παρ' ὀλίγον
ἔβαλλε τοὺς γέλωτας, ὡς αἱ εὐγενέσταται δέσποιναι,
πλὴν φοβηθεὶς μὴ ἐκληφθῆ κακῶς ὁ ἀστεϊσμός του,
ἠθέλησε νὰ μετέλθῃ τρόπον εὐλαβέστερον. « Ἄρχον ἰπ-
πότη, εἶπεν, ἂν ἀγαπᾷ ἡ εὐγενία της νὰ κοιμηθῇ ἐδῶ,
θὰ εὐρῆ ὅλα ὅσα τὴν χρειάζονται, ἐκτὸς ἀπὸ κρεβ-
βάτι· εἶναι τὸ μόνον πράγμα ὅπου πάντοτε ἡδὴ ἔλειψε.»

Ἐπερευχαριστηθεὶς ὁ Δὸν Κιζώτης ἐκ τῆς υποχρε-
ωτικῆς προσφιμίας τοῦ οικονομίου, διότι τοιοῦτον ἐξέ-
λαβε τὸν ξενοδόχον, « Ἄρχοντά μου, τὸν ἀπεκρίθη,
δὲ ἐμὲ ὅλα εἶναι καλά· στολήν μου ἔχω τὰ ὄπλα, καὶ
ἀνάπαυσίν μου τὰς μάχας. — Ἀφοῦ οὕτως ἔχει, ὑπέ-
λαβεν ὁ ξενοδόχος, ἀπορῶν ὅτι ἀπεκαλεῖτο ἄ ρ χ ω ν τ
α α ς, ἂν θέλετε νὰ περάσετε τὴν νύκτα χωρὶς νὰ κοι-
μηθῆτε, θὰ ἡσυχάσετε ἐδῶ ἀνετώτερα παρὰ παντοῦ
ἄλλου.»

ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΟ ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἐγραψα στὸ προηγούμενο, ὅτι θαρρῶ πὸς ὑπά-
ρει κοντὰ στὸ Ρώτας καὶ ἄλλος τύπος ποῦναι συγκοπή
τοῦ Ἐρωτόκριτος, ὁ τύπος Ἐ ρ ω τ α ς, καὶ ἀνάφερα
ὅτι θυμᾶμαι τὸνομα ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου χρόνια. Λοι-
πὸν δὲν εἶχε ἄδικο. Στὸ δρόμο τοῦ Ἀδριανού, στὴν
Πλάκα, βρισκεται ἕνας Ἐρωτας. Εἶναι ὁ μαραιγκὸς
Ἐ ρ ω τ α ς Ν ι κ ῆ τ α, ποῦχει ἐκεῖ τὸ μαγαζί του.
Εἶναι Θερμώτης. Τονὲ ρώτησα, ἂν τὸ καθυτὸ ὄνομα
του εἶναι Ἐρωτόκριτος, ἀλλὰ δὲν ἤξερε νὰ μοῦ πῆ.
Μοῦπε πὸς ἔτσι τὸν ἐβάφτισαν, Ἐρωτα. Εἶναι μῆ-
πως τὸνομα ἄσχετο μὲ τὸ Ρωτόκριτος; Στὴν ἀρχαία
ὑπάρχει ὄνομα κύριο Ἐρωσ, μὰ δὲν πιστεύω αὐτὸ νὰ
χρησίμευε καὶ σ' ἐμᾶς ὡς βαφτιστικόν, μάλιστα μὲ τὸ
νεοελληνικὸν τύπον του. Μοῦ φαίνεται βέβαιον πὸς εἶναι
ὅπως εἶπα, συγκοπή τοῦ Ἐρωτόκριτος. Καὶ προῦπο-
θέτει ἀντίληψη ἀπ' τὸ λαόν, ποῖα εἶναι τὰ συνθετικὰ
στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ τελευταίου, γὰρ ἄλλοιως δὲ θὰ
λάβαινε ἡ συγκοπή τὸν τύπον ποῦχει. Καὶ γὰρ τὴ γνώμη
μου αὕτη συνηγορεῖ τὸ ὅτι στὰ Θερμιά ὑπάρχει καὶ
οἰκογενειακὸν ὄνομα Ρώτας, ἂν θυμᾶμαι καλά, ὅπως
πιστεύω νὰ θυμᾶμαι. Σύμφωνα μ' αὐτὰ λοιπὸν πρέπει
νὰ παραδεχόμεθα ἕναν ἀρχικὸν τύπον Ἐρωτόκριτος.
Τώρα, ἂν αὐτὸς ὁ ἀρχικὸς τύπος γεννήθηκε ἀπὸ λαϊκὴ
παρανόηση, ἄλλο τὸ ζήτημα. Ἐχομε στὴν Κεφαλλονία
καὶ τύπους Ἀρετόκριτος καὶ Ἀριτόκριτος καὶ στὴν
Κύπρο Ἐρωτόλατος, ἂν καλοθυμοῦμαι. Πὸς θὰ τοὺς
σημειώσωμε; Ἐρω κα' ἐγώ; Μπορεῖ νὰ εἶναι διαφο-
ρετικὰ ὀνόματα καὶ νὰ τὰ μετέδωκε ἡ παραδόση γύρο
στὸν ἴδιον μῦθον. Γιὰ νὰ λείψῃ στὴν ἐντέλεια ἡ ἀμφι-
βολία γι' αὐτὰ, χρειάζεται νὰ ξεκαθαρισθοῦν οἱ πη-
γὲς τοῦ Κρητικοῦ ἐπικοῦ ποιημάτου. Στὸ μεταξὺ μπο-
ροῦμε νὰ διασκεδάσωμε μὲ τὴν μιὰ καὶ τὴν ἄλλη ἐρ-
μηνεία.

Στὸ προηγούμενον ἔγραψα καὶ γὰρ τὸ Ἀρετούσα ὅτι
τὸ νομίζω χαϊδευτικὸν τοῦ Ἀρετῆ μὲ τὴν κατάλ. -ούσα.
Αὕτη ἡ κατάληξις δὲν ἔξρω ἀκόμη νὰ ἴσῳ, ποῦθε
ἔχει τὴν ἀρχὴν της, ἀλλὰ δὲν τὸ βρισκω ὅπως διόλου
ἀπίθανον νὰ βαστάῃ ἀπὸ τ' ἀλεξανδριανὰ χρόνια.
Στοὺς παπύρους, βρισκονται κάτι τριτόκλιτα θηλυκὰ
ὀνόματα ποῦ τελειώνουν σὲ -ούς καὶ δὲ φαίνονται

καὶ νᾶχουν πολὺ σταθερὴ τὴν κλίση. Εἶν' ἐκεῖ ὀνό-
ματα: Δημητροῦς, Θερμοῦς, Κυριλλοῦς, Στεφανοῦς,
Ἀριστοῦς, Ροδοῦς, Σαρατοῦς, Διοσκοροῦς, Ἀπολ-
λωνοῦς, Χαριτοῦς, Θεανοῦς, Ἀθηναροῦς, Διονυσσοῦς,
Ἡρακλοῦς, Πλαροῦς, Ἀφροδιτοῦς, Δημαροῦς, Νικα-
ροῦς, Ἀμυνταροῦς κτλ. Λοιπὸν, ἂν μπορεῖ νὰ κρα-
τᾷ τὸ -ούσα ἀπ' αὐτὰ, τότες ἕνα ποῦ βρίσκεται ἀνά-
μεσά τους μὲ βάζει σὲ πειρασμό, ὅπως βάζουν σὲ πει-
ρασμὸν τὸν ἀγέραστο κ. Καμπουρογλου τὰ ρωτήματα
ἀπ' τὴς βασιλοπούλες. Εἶναι τὸ Ἄ ρ η τ ο ὕ ς, ὄνομα
μᾶς ἀστῆς ἀπ' τὴν Ἐρμόπολη, στὸν τρίτον αἰῶνα μ.
Χ. μέσα στὴ λειψιακὴ συλλογὴ παπύρων (Δὲς Lud-
wig Mitteis, Griechische Urkunden κτλ. Er-
ster Band, Leipzig 1906 στὸν ἀρ. 9 : Ἀρητοῦς
ἢ καὶ Ἡρωνοῦς Ἡρωνος). Ἄν μπορεῖ ἀπ' αὐτὸ τὸ
Ἀρητοῦς νὰ κρατᾷ τὸ Ἀρετούσα—ὅπως εἶπα, γὰρ
νὰ μιλῆσῃ κανεὶς μὲ βεβαιότητα χρειάζεται ξεκαθα-
ρίσματα τῶν πηγῶν τοῦ ποιημάτου. Ἐδῶ χρειάζονται
καὶ ἄλλες μαρτυρίαι ἀκόμη, γὰρ πρὸκειται γὰρ διά-
στημα χιλίων χρόνων καὶ ἀπάνου—τότες θὰ πᾶμε στὸ
Ἀρήτη ἢ στὸ Ἀρητος—Ἀρετος καὶ τὸ Ἀρετῆ θὰ
παραχτῆ ἀπ' τὸ Ἀρετούσα.

Ι. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ κ. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἀγαπητὸς συνεργάτης σας ἐδικώσθη.

Ἐπάρχουν ἕνας πληθὺς λέξεις ποῦ ἅμα πάρουν τὴν
κατηγορίαν τῆς δημοτικῆς χάνουν ὄχι μονάχα τὸ ἀρ-
χικὸν του τονισμὸν φωνῆν ἀλλὰ καὶ τὰ παροχάλια
τοὺς ἀκόμα. Γιὰ τοῦτο μόνον παρατηρήσεις καὶ ὄχι
κιανόνας πρέπει ν' ἀποκοτᾷ κανεὶς νὰ γράφῃ γὰρ τὴν
ἀμόρφωτην ἀκόμη καὶ χιλιόκλαδην ζωντανὴν γλώσσάν μας.

Ἡ οὐσία ὅμως τῆς ἐνστάσεως εἶναι πὸς ὁ Ἐρωτας
μονάχος του ὅταν εἶναι δὲν χίνα ποτὲ τὸ Ε, μπορεῖ νὰ
τὸ χάσῃ ὅμως ὅταν γίνῃ τῆς προσκολλησέως.

Ὅχι κύριε Σταμνοπούλε.

Ὁ Ἐρωτας, καθὼς ἔχουν νὰ ποῦν, κάνει τοὺς ἄλ-
λους νὰ χάσουν τὸ κεφάλιν τους αὐτὸς ὅμως δὲν τὸ χά-
νει ποτὲ του.

Οὔτε οἱ ἐ ρ ω τ ο δ ο υ λ ε ι ε ῖ ς μίνονται ρ ω τ ο δ
ο υ λ ε ι ε ῖ ς οὔτε ἕνα σωρὸν ἄλλα μασκαράλινια ποῦ
μπορεῖ νὰ περιλάβῃ μία ἐ ρ ω τ ο λ ο γ ῖ α—ἡ ὅποια
οὔτε αὕτη γίνεται ρ ω τ ο λ ο γ ῖ α.

Βάζω σκόρπια μερικὰς λέξεις: θυμώματα, παινέ-
ματα, κοινήματα, καμώματα, διανέματα, μαλώματα,
τσακίσματα, πλανέματα, χαϊδέματα, λυγώματα, κτυ-
πήματα, σαιπήματα, πονέματα, χαζέματα, μπλεξι-
ματα...

Βάλετε τώρα καὶ σεῖς μπρὸς ἀπὸ ὅλες αὐτὰς καὶ
ἀπὸ ὅσες ἄλλες εὑρετε τὸ ἐ ρ ω τ ο— καὶ ἂν μπορεῖτε
βγάλτε τὸ Ε. Δὲ θὰ μιλήσετε τότες Ἑλληνικῶν κου-
βέντα.

Καλὴ καὶ ἅγια εἶναι ἡ γλωσσολογία, ἀλλὰ ὅπως ἡ
νομισματικὴ γὰρ τὴν Ἀρχαιολογίαν εἶναι βοηθητικὴ ἐπι-
στήμη, πρὸ πάντων εἰς τὴν λύσιν ζητημάτων γὰρ
πράγματα περασμένα.

Ὁ χρόνος καὶ χρόνος πρὸ τοῦ Κορνάρου γραμ-
μένους στίχους:

[δοτις] ἀηλώση τὰ αἰνίγματα καὶ τὰ ρ ω τ ῆ μ α τ ᾶ
[μου]

δίνει άντράνταχτο δίκηνο στή γνώμη μου.

“Αν ένα αιώνα τώρα πού κοπανούν για τόν Έρω-τόκριτο όλο τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια δὲ τῶδραν ἐκεῖνο πού ἤυρα, δὲ φταῖω ἐγώ.

Τώρα ένα χεράκι, γιά τὰ ἄλλα δύο παρεμπίπτοντα ζητηματάκια.

α'. Ὁ Ρότας εἶναι ὄνομα νησιώτικο, διαλεχτό μά-λιστα, οἰκογενειῶν πού κρατάει ὁμως ἡ σκούφρια τους ἀπ' τὴ φραγκιά.

β'. Δὲν εἶναι καθαυτὸ λαϊκὸ μόνο ἡ ἀγάπη, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔρωτας καὶ ὁ πόθος ἀκόμα. Λαὸς δὲν εἶναι μονάχα ἐκεῖνος πού χορεύει καρτσιλαμά, καὶ τσάμικο, καὶ χασάπικο ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος πού χορεύει μπάλο καὶ μάλιστα ἐκεῖνος πού χορεύει σ ο υ ρ τ ὁ.

Καὶ ἂν εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ νησιώτικη παροι-μία:

— «Ἀπὸ πού εἶσαι ἀγάπη μου;

— ἀπ' τ' Ἀγάπι ἀγάπη μου.»

Χαρακτηριστικά εἶναι καὶ ἕνα πληθος δίστιχα τοῦ χο-ροῦ: π. χ.

Ἀγγελικὴ ἔχεις τὴ μορφὴ καὶ ἀπὸ Θεοῦ τὴ χάρη
καὶ μὲς στὰ χέργια σου κρατᾶς τοῦ Ἐρωτα δοξάρι.

Γκόλφι χουσό στὸ στῆθος μου φέρνει τὸν ἔρωτά σου
καὶ στὴς καρδιάς μου τὸ κλειδί γραμμένο τόνονμά σου.

Ἀνάθεμα τὸν Ἐρωτα ὅποιος τὸν πιάσει φίλο
καὶ ὅποιος τὸν καλομπιστευτὴ τὸν ἄπιστο τὸ σκύλο.

Καὶ τὸ συγκεντρῶνον τὰ πάντα:

Ὁ ἔρωτάς σου μὲ κρατεῖ καὶ ὁ πόθος σου μὲ τρέφει,
νὰ ξαπετήσω μοῦρχεται· γι' ἀγάπη σου στὰ γνέφη.

Θέλετε καὶ τὸν σεβντᾶ; Νάτος καὶ αὐτός:

«Δός μου ἀψιτιά γιά τὸ σεβντᾶ, δυόσμο γιά τὴ λιγοῦρα
γιατ' εἶδα τὴν ἀγάπη μου καὶ μ' ἔπιασε τρεμοῦλα.

Μὲ τὴν εὐχάριστην ἀφορμὴ πού μοῦδωσαν ὁ κ. Σταινιόπουλος μποροῦσα καὶ ἤθελα νὰ γράψω πολλά, μὰ ἡ συζήτησις εἶναι χασομέρι καὶ ἐγὼ ἀτυχῶς ἔχω πολλὰ ἀκόμα νὰ γράψω μὰ καὶ ὄχι πολλὰ χρόνια ἀκόμη νὰ ζήσω.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

Υ. Γ.—“Ὅσο γιά τὴν Ἀρετοῦσα μποροῦμε νὰ δε-χθοῦμε ὅτι τὸ ὄνομα ἔρχεται ἀπὸ δυὸ δρόμους πού ἐνώνονταν σὲ ἕνα χάνι. Αὐτὸ τὸ χάνι φέρνει μὰ ἐπι-γραφή—ἀνάθεμα τὸ δάσκαλο πού τὴν ἔβαλε—«ἠχη-τικὴ σύμπτωσις». Γιά κάτι τέτοιες συμπτώσεις ἔγραψα καὶ ἄλλοτε, ἔφερα μάλιστα παράδειγμα τὸν λαμπρὸν ἠθοποιὸν κ. Νέζερ, Βαυαρικῆς καταγωγῆς, καὶ ἕναν πού πούλουσε οἶζο ἀπὸ τὸ Νεζερὸ τὸ δικό μας.

Πιστεύω πὸς ὁ ἑλληγισμὸς ἔχει στὴ Μεσόγειο, ἐκεῖ κάτω, πρόσωπο νὰ παίξῃ πονδαῖο καὶ ξακονιστό, τὸ πρόσωπο τοῦ Πολιτισμοῦ. Πρέπει οὐα σημάγη ἡ ὥρα, ἐτοιμοὶ νὰ εἴμαστε. Καὶ γλήγορα νὰ κάνουμε, γιατί πρώτο γνώρισμα τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι γλώσσα, καὶ ὄχι γλώσσα μιση, μὰ σωφίη, δυνατή, ἐ-θνικὴ γλώσσα.

Ψυχάρις

Η ΟΥΤΟΠΙΑ

ΣΤΟΝ ΚΑΡΘΑΙΟ

«—Κάι σκέπτομαι, εἶπε μιὰ μέρα στὴ συνέλευση τῶν πουλιῶν τῆς ἡδῶνι.

«—Νὰ μᾶς πείς τί σκέπτεσαι, ἀποκριθῆκαν τὰ πουλιά.

«Τῆς ἡδῶνι εὐχαριστήθηκε πολὺ μὲ τὴν ἀποκρίσὶ τους. Τέντωσε τὸ σωματάκι του μὲ πόζα, φούσκωσε τὰ πούπουλα τοῦ λαμποῦ, ἄνοιξε τὴ μὴτῆσα του καὶ ἄρχισε νὰ μιλεῖ.

— Μπά, ἕνα ἀηδονάκι κελάιδεῖ ἐδῶ κάπου, εἶπε τὸ ζευγαράκι τῶν ἐρωτευμένων πού περπατοῦσε ἀνά-μεσα στὰ δέντρα.

— Φωνάζει κάπου ἐδῶ ἕνα ἀηδῶνι, εἶπε καὶ τὸ χαμομήλι, πού μισοκρυμμένο στὴν ψηλὴ χλόη, οἰγα-νὰ κουβέντιζε μαζί τους.

Ἄνὸ κρῖνα ἄκουσαν τὸ ζευγαράκι, καὶ ἄκουσαν τὸ χα-μομήλι μ' ἀπορία.

— Δὲν ξέρω, εἶπε τὸ ψηλότερο. Ἔχει δίκιο τὸ χαμομήλι. Τῆς ἡδῶνι εἶναι ἄγριο ἀπόψε.

Τὰ δυὸ κρῖνα μάζεψαν μὲ φόβο τὰ πέταλά τους καὶ πρόσεξαν πολὺ γιά νὰ καταλάβουν.

«—Μάλιστα, φώναξε τῆς ἡδῶνι. Δὲν εἶναι καθόλου σωστὸ αὐτὸ πού γίνεται. Τάκουσα προχτὲς καὶ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Τάκουσα

«—Τί ἄκουσες ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους, ἀηδονάκι; ρώτησε μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρο ἡ συνέλευση τῶν που-λιῶν.

«—Ἄκουσα, εἶπε σοδαῖα τ' ἀηδῶνι, πὸς ὅλα τὰ δάχτυλα δὲν εἶναι ἴσα.

«Τὰ πουλιά ἔγνων τὰ κεφαλάκια καὶ κοίταξαν μὲ μεγάλη προσοχὴ τὰ ποδαράκια τους.

«—Δὲν εἶναι ἴσα, θεβαίωσεν ἄκακα ὁ σπουργίτης. Λοιπὸν, ἀηδονάκι;

«Τῆς ἡδῶνι σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τὸν κοίταξε πε-ριφρονητικά.

«—Λοιπὸν, εἶπε μ' ὑπερηφάνεια, οὔτε τὰ πουλιά δὲν εἶναι ἴσα μεταξύ τους.»

— Ὦ! Τί φόβο πού μοῦ κάνει ἀπόψε αὐτὸ τῆ-ῶνι, εἶπε πίσω ἀπ' τὸ χοσιάρι τὸ μικρὸ χαμομήλι!.

Τὰ κρῖνα ἄκουσαν τὸ ζευγαράκι, καὶ ἄκουσαν τὸ χα-μομήλι μ' ἀπορία.

— Δὲν ξέρω, εἶπε τὸ χαμηλότερο. Ἔχει δίκιο τὸ χαμομήλι. Μοῦ κάνει ἀπόψε φόβο τῆς ἡδῶνι.

Τ' ἄλλο κρῖνο ἔγειρε τὰ πέταλά του γιά νὰ χαϊδέ-ψει τὰ δελτάκια του.

— Στάσου νὰ δοῦμε μικρὸ μου, τοῦ ψιθύρισε μὲ στοργή.

Τὸ κρῖνάκι ἠπάκουσε καὶ σόπασε, καὶ καὶ τὰ δυὸ μα-ζὶ κοίταξαν πάλι μὲ προσοχὴ γιά νὰ καταλάβουν.

«— Πρέπει, βέβαια, φώναξε μὲ δύναμη τῆς ἡδῶνι. Οὔτε τὰ πουλιά δὲν εἶναι ἴσα.

«Ὁ σπουργίτης κατέβασε τὴν οὐρά του μὲ μεγάλη πίκρα.

τ—Μὰ, καλὸ μου ἀηδονάκι, παραπονέθηκε. Αὐτὸ πού θέλεις δὲν εἶναι δίκαιο.

«Τῆς ἡδῶνι ὁμως εἶχε πεισιμύσει πιά.

«—Ὅλα τὰ δάχτυλα δὲν εἶναι ἴσα, ὅλα τὰ δάχτυλα δὲν εἶναι ἴσα, φώναξε ἄλλες δυὸ φορές.

«Τὰ πουλιά ἔγειραν λιγάκι πλάγια τὰ κεφαλάνια τους καὶ κοίταξαν πάλι τὰ ποδαράκια τους.

«—Ἐχεις μεγάλη δίκιο, εἶπεν ἡ τοιλιθίθρα. Οὔτε τὰ δάχτυλα εἶν' ὅλα ἴσα, οὔτε καὶ μεῖς εἴμαστε ἴσα μὲ τὸ γεράκι.

«—Βέβαια, βέβαια, γώναξε τῆδόνι πολὺ εὐχαριστημένο.

«Ὁ σπουργίτης κοίταξε τριγύρω του μ' ἀμηχανία.

«—Μὰ αὐτὸ, εἶπε σκεπτικῶς, αὐτὸ δὲν εἶναι διόλου λογικόν. Τὸ γεράκι εἶναι πουλί, ἐνθ' μεῖς εἴμαστε πουλάκια.

«—Ὄντ', εἶπεν ὁ κότιουφος. Ἀνοησίες λέει αὐτός. Τῆδόνι ἔχει δίκιο.

«Τότε τῶλλα πουλάκια ἀνακατεύτηκαν στὴ συζήτηση κ' εἶπαν μαζί ὅλα τὴ γνώμη τους.

«—Ἄκου τὰ πουλιά, εἶπε τὸ ζευγαράκι. Τί καλά, τί ἀθῶα στέλνουν τὴν προσευχούλα τους στὸν οὐρανὸ ἀπόψε!

«—Ἄκου τὰ πουλιά ψιθύρισε τὸ χαμομηλάκι. Τί κακό, τί ἄγρια μοῦ φαίνονται ἀπόψε!

Τὰ δύο κρίνα ἄκουσαν τὸ ζευγαράκι καὶ ἄκουσαν τὸ χαμόμηλο, δὲν εἶπαν ὅμως τίποτα καὶ κοίταξαν πάλι μὲ προσοχὴ γιὰ νὰ καταλάβουν.

«—Ὄχι, ἀηδονάκι, εἶπεν ἡ καρδερίνα. Αὐτὸ εἶναι κακό. Δὲν πρέπει, δὲν πρέπει.

«Τῆδονάκι κούνησε θυμωμένα τὰ φτερά του.

«—Πῶς, γώναξε ἄγρια. Ἐγὼ 'μαι τῆδονάκι. Ὁ πατέρας μου ἦτον καὶ αὐτὸς ἀηδονάκι. Ἐγὼ 'μαι τῆδονάκι.

«Ἐνα καναρίνι ξέφυγε τότε ἀπὸ τὸ κλουβί του κ' ἤρθε ἀμέσως στὴ συνέλευση.

«—Εἶμαι τὸ καναρίνι, εἶπε μὲ μεγαλοπρέπεια. Ἄκουσα τῆδόνι κ' εἶμαι μὲ τὴ γνώμη του. Ἄλλα πουλιά εἶναι τὰ καλύτερα καὶ ἄλλα τὰ χειρότερα. Εἶμαι τὸ καναρίνι, εἶμαι τὸ βασιλόπουλο.

«—Ὄχι, καναρίνάκι μου, εἶπε σεινὰ τὸ χελιδόνι. Ὅλα τὸ ἴδιο εἴμαστε. Κι ἐγὼ πουλὶ πλάστηκα καὶ σὺ πουλάκι εἶσαι.

«Τότες διῶς ὁ κότιουφος πάλι καὶ εἶπε, κ' ἡ τοιλιθίθρα κ' ἡ καρδερίνα καὶ ὅλα τ' ἄλλα πάλι κληρονομήσαν καὶ ὁ θόουθος πολὺ δυνάμωνεν, ὡς πὺν τρέπωσε στὴ μέση τὸ τρυποκάρυδο καὶ πρότεινε ψηφοφορίαν.

«—Αὐτὰ τὰ δύο κρινάκια θὰ μᾶς βοηθήσουν, εἶπε τὸ τρυποκάρυδο.

«—Πῶς, τρυποκάρυδο; οὔτως μαπορία ὁ σπουργίτης.

«—Τσιμπήστε κόκκινα ροδόφυλλα ὅσα εἴστε σύμφωνοι μὲ τῆδονάκι.

«—Καὶ ἄλλα; εἶπε τὸ χελιδόνι.

«—Λευκὰ, χελιδόνι μου. Κατάλευκα ροδόφυλλα, εἶπε τὸ τρυποκάρυδο.

«Τῆδόνι πρότω-πρότω ἔτρεξε καὶ τσίμπησε ἕνα καιακόκκινο ροδόφυλλο.

«—Καὶ τώρα, τρυποκάρυδο; οὔτως μὲ θέρη.

«—Νὰ ψηφίσεις, ἀηδονάκι μου, ἀποκρίθη τὸ τρυποκάρυδο. Τὸ κρίνο τὸ ψηλὸ γιὰ σένα εἶν' ἡ κάλλη σου.

«—Δὲν καταλαβαίνω, δήλωσεν ἀπογοητευμένα τ' ἀηδόνι.

«—Ὄντ' ἐγὼ, οὔτ' ἐγὼ, γώναξαν μαζί καὶ τ' ἄλλα τὰ πουλιά.

«Ὁ σπουργίτης ὅμως κατάλαβε, καὶ πολὺ ἀπόρησε γιὰ τὶς γνώσεις τοῦ τρυποκάρυδου. Ἀνοιγόκλεισε λιγά-

κι τὰ ματάκια του γιὰ νὰ συλλογιστεῖ, ἀλλὰ δὲ θέλησε νὰ σκοτίσει τὸ κεφάλαιό του καὶ προτίμησε νὰ ὀδηγήσει ἄλλα πουλιά νὰ ψηφίσουν.

«Τὸ χελιδόνι εἶδε μὲ προσοχὴ καὶ κουνήθη ἀπὸ τὴ δέση του.

«—Ἐγὼ, εἶπε μ' εὐγένεια, θέλω λευκὸ ροδόφυλλο.

«Καὶ πέταξεν ἀμέσως ὁ ὅλο τὸν κῆπο, ἀλλὰ γύρισε γρήγορα λυπημένο καὶ μ' ἀδειανὴν μνῆσινα.

«—Δὲ θρίσκω λευκὰ ροδόφυλλα, εἶπε μὲ τὴν ψιλή του φωνίτινα. Τί νὰ κάνω τὸ καυμένο;

«Τὸ τρυποκάρυδο πήδησε στὴ γῆ καὶ τρέπωσε ἀνάμεσα στὴν ψηλὴ χλόη.

«—Ἐλα, ἔλα, κάλεσε μὲ καλωσύνη. Νά! Τσίμπησε τὸ χαμομηλάκι, χελιδόνι μου.

«Τὸ χελιδόνι ἔτρεξε μὲ μεγάλη χαρὰ κοντὰ του. Τσίμπησε δὺὸ λευκὰ πέταλα ἀπὸ τὸ δὲ χαμόμηλο καὶ πῆγε γρήγορα νὰ ταπιθώσει στὴν καρδιά τοῦ μικρότερου κρίνου.

«Ἀμέσως ἡ καρδερίνα, ὁ σπουργίτης καὶ δὺὸ ἄλλα πουλιά τὸ μιμήθηκαν.

«—Τοῦ κάκου, εἶπε τὸ τρυποκάρυδο. Τὰ κόκκινα ροδόφυλλα εἶναι τὰ περισσότερα.

«Τῆδόνι πήδησεν ἀπὸ τὴ χαρὰ του.

«—Λοιπὸν; εἶπε γαρούμενα.

«—Δριπὸν, ἀποκρίθη τὸ τρυποκάρυδο, ἡ συνέλευση ἔκρινε πῶς ὅλα τὰ δάχτυλα δὲν εἶναι ἴσα.

«Τὰ πουλάκια ἔκριναν λιγάκι καὶ κοίταξαν μὲ μεγάλη προσοχὴ τὰ ποδαράκια τους.

«—Κι οὔτε τὰ πουλιά δὲν πρέπει νὰ λογαριάζονται ἴσα ἀναμεταξύ τους. Ξακολούθησε τὸ τρυποκάρυδο. Τὸ καναρίνι ἀπ' ὅλα μας εἶναι ἰσορροπότερο. Αὐτὸ λοιπὸν ἀπὸ σήμερον ὅλα θὰ μᾶς προσιάξει.

«Τῆδόνι ἔσκουσε καὶ πολὺ τοῦ καιοφάνη.

«—Ὅλα; εἶπε μὲ ἀντίρρηση. Καὶ μένα; ἀνόητο τρυποκάρυδο;

«—Φῶς, ποὺ φαίνεται, ἀποκρίθη πειστικῶς τὸ τρυποκάρυδο. Τὸ καναρίνι εἶναι τὸ βασιλόπουλο, καὶ σὺ, ἀηδονάκι, τῆδονάκι, καὶ οἱ, καλὲς μου καρδερίνες, μονάχα τὰ τοικοκυρόπουλα.

«Ὁ σπουργίτης καὶ τῶλλα πουλιά πέταξαν σασισμένα κοντὰ του.

«—Κ' ἐμεῖς; οὔτως μ' ἄγρια.

«—Ὄ, ἐμεῖς! εἶπε τὸ τρυποκάρυδο. Ἐμεῖς τίποτα δὲν εἴμαστε, φτωχὰ μου πουλάκια. Ἐμεῖς θὰ ζοῦμε! γιὰ χάρη τους μονάχα. Θὰ τοὺς φτιάχνουμε φωνίτινες, θὰ τοὺς θρίσκουμε γαγάκι καὶ θὰ τοὺς γέρονους νεράκι ἀπ' τὶς θουσοῦλες.

«Καὶ τὸ τρυποκάρυδο κατὰ θέλησε νὰ πεῖ ἄκομα, ἀλλὰ τῆδόνια ἀλάλαξαν ἀπὸ χαρὰ καὶ τὰ χελιδόνια στέναξαν ἀπὸ λύπη.

«—Ἄκου τὰ πουλάκια, εἶπ' ἀγκαλιασμένο τὸ ζευγαράκι. Ἀπόψε καὶ τὴν πέτρα ζωντανεύει ἡ χαρὰ τους.

Τὰ κρίνα ἄκουσαν τὸ ζευγαράκι καὶ κούνησαν περιέργως τὰ πέταλά τους.

«Τὸ χαμομηλάκι εἶναι στὴν καρδιά μου, εἶπε τὸ μικρότερο. Ὄ! ἀδελφάκι μου. Πῶς τρέμει τὸ φτωχόλι!

Τὸ μεγαλύτερο κρίνο ἔγειρε μαραμένο καὶ στάλαξε τὴ δροσοῦλα τοῦ στή γῆ.

«—Καιρὸς εἶναι νὰ πεθάνουμε, εἶπε μὲ πι-

κραμένη γαλήνη. Ξεφύγησε μαζί μου, καλό μου ἀδελφάκι.

Κι ἀμέσως πέθαναν τὰ δυὸ κρινα.

Τὴν ἄλλη ἀνοιξη τὰ χαμομήλια δὲν ξανασιόλιασαν τὴ γλῶη. Τὰεράκι δὲν ξαναμουρούρισε στὰ φύλλα. Οἱ θροσοῦλλες δὲν ξαναδρόουσαν τὸν κήπο. Καὶ χάθηκαν ἀπὸ τὰ κλαδιά καὶ τὰ πουλάκια.

— Μπᾶ, τί νᾶγιναν τὰ πουλάκια; ρώτησε τὸ ζευγαράκι ποῦ εἶχε παντρευτεῖ πᾶ.

Ὁ Φρόνιμος τᾶκουσε κ' ἦρθεν ἀμέσως νάποκριθεῖ.

— Κύριοι, εἶπε σὶν κόσμο ποῦ ἀνοιξε τ' αὐτὰ γιὰ νάκουσε τὴν ἐξήγηση. Τὸ βασίλειο τῶν πουλιῶν ἔσθουσε πᾶ.

— Σωστά, φώναξαν οἱ ἄνθρωποι.

Ὁ Φρόνιμος ἐνθουσιάζηκε.

— Ἡ ζωὴ, κύριοι, ζωηρεύει μὲ τὴν πρόοδο, ξακολοῦθησε ρητορικά. Κ' ἡ πρόοδο ἐργεταὶ ἀπὸ τὴ διάκριση. Τ' ἀθῶα αὐτὰ πλάσματα δὲν ἤξεραν τίποτα ἀπὸ τὸν τὴν ἀλήθεια. Ἀηδονία καὶ σπουργίτια ἦταν τὸ ἴδιο μέσ' σὶν κήπο τους. Ὡ, ζούσαν μὲ σὺτοπιές τὰ κακόμοια. Πόσο τῶξερα, πῶς τὸ περιμένα πὸς θάσθινεν ἡ κοινωρία τους!

Οἱ ἄνθρωποι ἄκουσαν μὲ προσοχὴ καὶ χειροκρότησαν.

— Ἔχει δίκιο, εἶπεν ὁ πλοῖσιος, καὶ ξαπλώθη στὴν πολιτροῖνα του, ὅπου ἦρθαν οἱ δούλοι του καὶ τὸν ὑπερέησαν.

— Ἔχει δίκιο, εἶπεν ἡ παλλακίδα καὶ ὠγκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεββάτι της κ' ἔδειρε φοβερὰ τὴ σιλάβα της γὰρ τὰ ξεμουδιάσει τὰ ὠραῖα της χέρια.

— Ἔχει δίκιο, εἶπε κ' ὁ κοσμάκης καὶ σκουλίζοντας τὸν ἴδρωτά του, πῆρε τὴν ἀξίνα κ' ἄρχισε νὰ σκάθει ἀμίλητα τὴ γῆ.

Τὴν ἴδια ὅμως στιγμή ἀπειρα* πουλιά ἦρθαν ἀπὸ τίς μακρινές χώρες καὶ γέμιοσαν πάλι τὸν κήπο.

— Ἐδῶ εἶναι νέκρω, ψιθύρισε τὸ καινούργιο γελιδόνι καὶ πέταξεν ἀνάμεσα σὶν δέντρα, ὅπου μίλησε τραφερὰ γιὰ τὴ Φιλία, κ' ἀμέσως τᾶεράκι φύσησε κ' ἀνάδενε πάλι τὰ φύλλα.

— Ἐδῶ καίτε τὰ κλαδιά κ' ἡ γῆ φλογίξει, εἶπεν ἦσχα ἡ καινούργια κροδορίνα καὶ κἀθισε σὶν ἴδιον, ὅπου τραγοῦδησε θερμὰ τὴν Ἀγάπη κ' οἱ θροσοῦλλες ἔπεσαν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ δρόουσαν πάλι τὸν κήπο.

— Ἐδῶ, φώναξαν δυνατὰ καὶ τὰ καινούργια ἀηδονάκια, δὲ φάτρωσαν ποτὲ λουλούδια.

Καὶ πέταξαν σὶς ἄκρες τοῦ κήπου, ὅπου ἔμνησαν ἀρμονικὰ τὴν εὐγενικὴ Στοιργή, κ' ἀμέσως προαῖθισαν τὰ κερνισιασμένα μπουμπούκια, κ' ἀνοιξαν τὰ κρινα καὶ πλήθυναν τὰ χαμομήλια στὴν ἀπαλότατη γλῶη.

Τὰ παιδάκια ἀπὸ τὰ παράθυρα ἀνοιξαν τότε τὰ γυαλιά καὶ κοίταξαν σὶν κήπο.

— Ἡ ἀνοιξη, μαννούλα, φώναξαν χαρούμενα. Τὰ πουλάκια, μητερούλα.

Ἀλλὰ οὔτε ἡ μητερούλα, οὔτε κανεὶς ἄλλος ἄκουσα τὰ παιδάκια. Γιατὶ τὴν ἴδια στιγμή ὁ Φρόνιμος εἶχε καλέσει τὸν κόσμο ὅλον σὲ μιὰ μεγάλη αἰθουσα μὲ ψηλοὺς τοίχους, κ' ἀφ' οὗ ἔκλεισε σιερὰ τὰ παράθυρα, ἄρχισε νὰ τοὺς μιλεῖ προθύμα καὶ μὲ σοφία γιὰ σὺτοπιές καὶ ἀλήθειες.

X. STRICH

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΛΟΓΗΜΑΤΑ

Ἀγαπητὲ «Νουμᾶ»,

Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! τί ἦταν αὐτὰ ποὺ ἔγραφε ὁ κ. Καμπούρογλου σὶν τελευταῖο φύλλο σας γιὰ τὸν Ἐρωτόκριτο καὶ τὴν Ἀρετοῦσα; Ἀπὸ τὸν κ. Καμπούρογλου ἐσυνειθίσαμε νὰ διαβάζουμε πάντα καλοσυνείδητες ἐργασίες. Κι ἂν γιὰ κάθε ἄλλον θὰ ἐπερνούσαμε ἀπαράτηρητες παρόμοιες ἀνακρίβειες σὲ κείνον δὲν τίς συγχωροῦμε. Ὁ Ἐρωτόκριτος ἔγινε Ρωτόκριτος ἀπὸ τὸ μέτρο τοῦ δεκαπεντασύλλαβου. Αὐτὸ τὸ ξέρει καὶ ὁ τελευταῖος χωριότης μας ἐδῶ στὴν Κρήτη. Ἐπίτηδες ἐπᾶσα τὸν πρώτο χωριότη ποὺ βρέθηκε μπροστά μου ὅμα διάβασα τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Καμπούρογλου καὶ τὸν ἀρώτησα:

— Δὲ μοῦ λὲς κουμπάρε, γιάντα λέμε:

«Ὡς μπήκεν ὁ Ρωτόκριτος στὴ φυλακὴ ἀρχίζει...» καὶ δὲ λέμε:

«Ὡς μπήκεν ὁ Ἐρωτόκριτος...»

Καὶ ὁ γλωσσολόγος χωριότης ποὺ βγαίνει, κ. Καμπούρογλου, σὸν ἀλευρωμένος πονηκὸς ἀπὸ τὴ λογικὴ μοῦ λέει:

— Γιατὶ δὲν πάει, κουμπάρε, στὴ μαντινάδα...

Ὅταν ὁ Ρωτόκριτος φύγει ἀπὸ τὸ μέτρο γίνεται Ἐρωτόκριτος, τὸ λέτε κ' ὁ ἴδιος πῶς ὁ τίτλος του καὶ σὶν χειρόγραφα εἶναι Ἐρωτόκριτος.

Καὶ στὴν Κρήτη ὅλη ἀπὸ τὴ Σητεία ὡς τὰ Σφακιά θὰ τὸν ἀκούσετε Ἐρωτόκριτο.

Μὰ ἂν πιάσουμε ἔτσι τότε ὄχι ὁ Ἐρωτόκριτος μὰ καμμιά λέξη στὴν Ἑλληνικὴ δὲ θὰ μείνη* σὶν τῶτο της.

Χανιά, 8) θρος 1919

Μὲ κάθε τιμὴ

G. ΜΑΡΑΝΤΗΣ

ΠΡΩΤΑ ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΜΑ

Ἀγαπητὲ «Νουμᾶ»,

Προχίτες εἶνιξε νὰ εἶμαι σὲ κάποιο σπῆτι καὶ ρώτησα ἕνα παιδάκι ποῖο βιβλίον ἔχουν καὶ μοῦ εἶπε τὰ «Ψηλὰ Βουνά».

— Ἔχουνε, ἐξακολούθησε, καὶ πρόστιχε λέξεις, τὸν ὄνο τὸν λένε γάϊδαρο, τὴν γ λ α ὕ ξ κοικουβάγια καὶ τὸν οἶνον κροσί.

Βέβαια δὲν ὑπόθεσα νὰ ὑποθέσω πῶς αὐτὰ ἦταν σκέφρες δικές του καὶ τὸ ρώτησα:

— Ὁ δάσκαλός σου σοῦ τὰ εἶπεν αὐτὰ;

— Ναι, μοῦ εἶπε, ὁ δάσκαλός μου, ὁ κ. Γιων. Κασ.

Καὶ σκέφτηκα πῶς εκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση δὲν μπορεῖ νὰ γίνεῖ πρὶν γίνεῖ γενικὸ ξεκαθάρισμα σὶν δασκάλους καὶ διδασκῶν ὅλα τὰ:

διποδα κακεντρέχη γνωστὰ χερσαία ζῶα τὰ ἐκμυζῶντα μ' ἠδονὴν λεξίδια καὶ φράσεις τὰ νομιζόμενα κοινῶς μετὰ σοφίας πάσης

καθὼς λέγει, ἂν δὲν κάνω λάθος, κ' ὁ Ὀρφανίδης.

Γιατὶ ὅ,τι προσπαθοῦν νὰ διορθώσουν τὰ βιβλία — καλὰ ἢ κακὰ — βρίζονται οἱ θεοκόλακες γιὰ νὰ δηλητηριάσουν τὴν ἀδολὴ παιδικαῖα ψυχὴ.

Ἐπρεπε νὰ ξεκομψήσουν πρώτα ὅλα αὐτὰ τὰ τέζατα καὶ νὰ τὰ ἀντικαταστήσουν μὲ ἀνθρώπους μὲ καινούργια ἰδεολογία, καὶ ἔπειτα νὰ μπᾶσουν βιβλία γραμμένα σὲ καθάρια δημοτικὴ.

Σύρα 3 Ὀκτωβρίου 1919.

Πάντα δικὸ σοῦ

ΑΝΘΟΣ ΑΝΕΜΩΝΗΣ